

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ДНІ НАУКИ

ФІЛОСОФСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ – 2017

**МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
(25-26 квітня 2017 року)**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

ЧАСТИНА 6

дженні питання проблем свободи совісті, узагальнення, вивчення діяльності державних органів щодо реалізації прав людини на свободу совісті згодом застарівають і знову перетворюються в "terra incognita". І тому в даний час серйозного вивчення вимагає законодавство західноєвропейських країн з питань свободи совісті, прийняте в останні десятиліття.

Зарубіжна та вітчизняна наука виокремила певні напрямки досліджень, пов'язані з проблематикою взаємин держави, церкви і суспільства:

- теоретичне осмислення функцій держави і церкви в суспільстві, що реалізується в дослідженнях релігійної ситуації;
- аналіз ролі релігійного фактора в етнічних конфліктах в Європі, Україні та пострадянських державах та роль держави і церкви в подоланні конфліктних ситуацій;
- аналіз проблем віротерпимості, перспектив діалогу в поліконфесійному суспільстві, вивчення та класифікація моделей державно-церковних відносин;
- розробка проблем взаємовідносин держави та нових релігійних течій 70-тих років в США та країнах Західної Європи які стали актуальними для сучасних вітчизняних релігієзнавців, філософів та соціологів.

Концептуальний аналіз різних моделей державно-церковних відносин у країнах Західної Європи свідчить про принципову теоретичну і практичну цінність цього досвіду. Такий досвід може бути творчо використаний в умовах України та інших пострадянських країн в двох взаємодоповнюючі сенсах: з одного боку, в період формування нових державно-церковних відносин важлива підтримка традиційних релігій, що буде сприяти відродженню національної самосвідомості, а з іншого, з огляду на поліконфесійність України та інших пострадянських країн формувало б дух поваги стосовно тих релігійних поглядів, які не суперечать законодавству цих країн.

Л. М. Мельник, канд. політ.наук, доцент, БНАУ, Біла Церква
Milam2015@ukr.net

ВСЕПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР І ПИТАННЯ АВТОКЕФАЛІЇ

Майже вся історія боротьби за Українську Державу – це боротьба за церкву, віру та релігію. Звичайно, що це притаманно не лише нашій Вітчизні, а й усій світовій історії.

Всеpravославний Собор, який проходив у 2016 році мав зібрати вперше за тисячу років усіх pravославних ієрархів світу. Незважаючи на те, що у Соборі відмовилися брати участь чотири церкви (Антіохійська (Сирійська), Болгарська, Грузинська, Російська) із 14-ти наявних автокефальних pravославних церков, Всеpravославний Собор 2016 року відбувся і мав епохальне значення в історії християнства. Адже для pravославних церков, які не мають єдиного адміністративного центру, то саме собори – це є та підвалина єднання на спільній глобальній іден-

тичності, це те зібрання де вирішуються питання щодо їх діяльності. Собори вирішують питання з віри, моралі, встановлюють правила, які лягають в основу християнської релігійної традиції.

Підкреслимо, що ще до офіційної відмови Російська Церква висувала умову, щоб на Соборі не піднімалося питання автокефалії церков. Зрозуміло, що визнання автокефалії церков різко б змінило розклад сил і впливу у православному світі. Зазначимо, що демарш РПЦ був перш за все пов'язаний із питанням України, адже у контексті проведення Всеpravославного Собору найпроблемнішим для Росії було саме "українське питання", так як існувала загроза втратити майже тридцять тисяч парафій, а отже – значно послабити вплив у православному середовищі українців. Як зазначав Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет: "Але Українська Церква має дуже велике значення тому, що зараз Москва претендує на першість серед Православних Церков. Вона сьогодні на 5-му місці, а хоче бути першою" [Всеpravославний Собор на Криті][Інтерв'ю зі Патріархом Київським і всієї Руси-України Філаретом]. – 2016 – 10 лютого]

Нагадаємо, що оскільки УПЦ МП є частиною Російської Церкви, а УПЦ КП не визнаною, то Україна не могла брати участь у данному Соборі. Однак Верховною Радою України було направлено звернення до Константинопольського патріарха Варфоломія із проханням надати автокефалію Українській церкві. Для кращого розуміння кроку ВРУ зробимо короткий експрес в історію України.

Як свідчить історія, Київська митрополія до 1686 року входила до складу Константинопольського патріархату, а Москві вона була передана тимчасово. У вище зазначеному році між Московією та Річчю Посполитою було підписано "Вічний мир", згідно якого ці імперії розділяли між собою територію України. У травні цього ж року Константинопольський патріарх Діонісій виписав шість грамот: дві до царів, московському патріарху, київському митрополиту, гетьману та українському народу. В яких зазначалось, що переходячи до московського патріархату за київською митрополією залишаються всі її давні права, київського митрополита мають вільно обирати, на посвячення до Москви йому їхати необов'язково, а на під час богослужінь має спочатку поминатися константинопольський, а потім московський патріархи. Однак, ряд вимог не виконувалися.

Зазначимо як приклад – ім'я Константинопольського патріарха, згідно вимог, необхідно було згадувати перед іменем Московського патріарха на кожній літургії. Невиконання ж таких умов – пряма причина повернутися із тимчасового перебування.

Слушною є думка з приводу передачі Київської митрополії під юрисдикцію Московського Патріархату І. Огієнка у праці "Українська церква. Нариси з історії Української православної Церкви": "Це був акт грубо неканонічний, бо він порушував 34 апостольське правило, що наказувало: "Єпископи кожного народу повинні знати першого поміж себе й шанувати його як голову". Грубо порушував і 8 правило III Всесвітнього Собору, що заповідає: "Хай ніхто з боголюбних єпископів не поширює

влади на іншу єпархію, що давніше та спочатку не була під рукою його чи його попередників. Але як хто поширив та силою яку єпархію приєднав собі, то нехай віддасть її, щоб не переступалися правила Отців, щоб не закрадалася під видом священнодійства пиха влади світської. Отже, Святому й Всесвітньому Соборові вгодно, щоб кожна єпархія захувала в чистоті й без перешкоди ті права, які належать їй від початку, на основі звичаю, що здавна закоринився" [Огієнко І.І. Українська церква: Нариси з історії Української Православної Церкви [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://litopys.org.ua/ohienko/oh.htm>]

Як постійну канонічну територію, за Московською патріархією, Константинопольський патріархат визнає її кордони кінця XVI століття. В той час Україна не входила до складу Росії, а Київська митрополія не належала до Московського патріархату. Константинополь визнає українське православ'я своїм дітищем, а УПЦ КП та УАПЦ – визнають саме Константинопольський патріархат своєю Церквою-матір'ю.

З точки зору Москви, долю українського православ'я може вирішувати тільки Руська Православна Церква, частиною якої залишається УПЦ, та від якої відокремилися УПЦ КП та УАПЦ.

Хоча "українське питання" не було в порядку денному Всеpravославно-го Собору, проте як засвідчують ЗМІ, воно активно обговорювалося в кулуарах. Таким чином, де-факто українське церковне питання вже винесене на всеpravославний рівень.

Отже, щодо автокефалії Української Православної Церкви, то це лише справа часу. Історичних процесів ніхто не відверне, вони – неминучі.

***В. М. Мельник, студ. КНТУШ,
член Української асоціації зовнішньої політики
melnyk_science@mail.ru***

КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ЯК ФАКТОР ГЕОПОЛІТИЧНОГО СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ХОРВАТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ІСТОРІОСОФСЬКОМУ ОСМИСЛЕННІ ІВАНА СМІРНОВА

Вивчення ролі Римо-Католицької Церкви в психологічному, політичному та юридичному аспектах історії Хорватської держави має колосальне значення для осмислення традиційних умов міжнародного діалогу на Балканах сьогодні. Фази активації і затухання конфліктних ситуацій є звичайною умовою існування державних та етнічних організмів на півострові. У процесі розпаду Югославії протягом 1990-2000-х років величезну (якщо не визначальну) роль відігравали саме міжконфесійні відносини, реальні та штучні ускладнення в системі взаємовідносин між католиками, православними та мусульманами, що разом творили єдину політичну спільність – "югослов'янську" (користуючись сербохорватським визначенням). На жаль, сучасна монографічна література приділяє

Калач Д. М. МІЖКОНФЕСІЙНИЙ ДІАЛОГ У КОНТЕКСТІ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ	31
Кисельов О. С. ЧИ КОРЕКТНО ГОВОРИТИ ПРО "РАДЯНСЬКЕ РЕЛІГІЄЗНАВСТВО"?	33
Козар К. В. ДИЯВОЛІЗАЦІЯ ЖІНКИ У РЕЛІГІЙНІЙ ТРАДИЦІЇ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ	35
Колісник М. І. РАЙМУНД ЛУЛЛІЙ ЯК РЕФОРМАТОР МІСІОНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ	37
Кононенко О. Т. ОРДЕН СЕСТЕР БЕНЕДИКТИНОК В УКРАЇНІ: ВИТОКИ І СУЧАСНІСТЬ	39
Костов О. В. ПАРОДІЙНІ РЕЛІГІЇ В КОНТЕКСТІ РЕЛІГІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	41
Крисюк І. М. ВІДРОДЖЕННЯ ІДЕЇ КИЄВА ЯК "НОВОГО ЄРУСАЛИМА" В СУСПІЛЬНО-РЕЛІГІЙНІЙ ДУМЦІ XVI–XVII СТОЛІТТЬ	43
Кудин О. О. СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ТА ІДЕОЛОГІЧНІ КОРЕНІ РУХУ "ІСЛАМСЬКИЙ ФУНДАМЕНТАЛІЗМ" У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	46
Лубська М. В., Алієв Р. Г. МУСУЛЬМАНСЬКЕ ПРАВО ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА СКЛАДОВА ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ІСЛАМУ	47
Лубський В. І. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФОН СУЧАСНОГО КАЛАМУ	48
Матвійчук О. Е. САМОПРОГОЛОШЕННЯ АВТОКЕФАЛІЇ ЯК ПРЕЦЕДЕНТ ДЛЯ УПЦ КП.....	50
Мелехова О. С. ДОСВІД ДЕРЖАВНО-ЦЕРКОВНИХ ВІДНОСИН: ЗАХІДНА ЄВРОПА ТА Україна	53
Мельник Л. М. ВСЕПРАВОСЛАВНИЙ СОБОР І ПИТАННЯ АВТОКЕФАЛІЇ	55
Мельник В. М. КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА ЯК ФАКТОР ГЕОПОЛІТИЧНОГО СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ХОРВАТСЬКОЇ ДЕРЖАВИ В ІСТОРІОСОФСЬКОМУ ОСМИСЛЕННІ ІВАНА СМІРНОВА.....	57